

Konspirationsteori i Mellemøsten, i islam og i klasseværelset

Torben Rugberg Rasmussen

Det er svært at blive klog på konspirationsteorier. Det gælder både dem, der hører til dagens orden i en mellemøstlig offentlighed, og dem, der f.eks. cirkulerer på danske uddannelsesinstitutioner – herunder danske gymnasier og universiteter. Også her kan man sagtens, selvom talsmændene for den konspirationsteoretiske tænkning er fuldt ud opmærksomme på, at synspunktet er politisk ukorrekt, møde det synspunkt, at de egentlige bagmænd bag terrorangrebet på New York og Washington d. 11. september 2001 ikke var al-Qaida, men derimod CIA, Mossad eller andre aktører.

Synspunktet kunne i første omgang antyde en islamistisk eller måske ligefrem al-Qaida-venlig selvforståelse. Det er det næppe rigtigt. Forklaringen er mere kompleks. Dels markerer den konspirationsteoretiske tænkning et underskud på viden om sædvanlige standarder for "teori". Dels afspejler den en verdensbilledlig forståelse, der både refererer til muslimske kilder og autoriter og til forståelsesformer af forholdet mellem Vesten og den muslimske verden, der er tillært via den mere eller mindre autoriserede viden, som skolen formidler.

Først og fremmest afspejler den konspirationsteoretiske tænkning en muslimsk selvforståelse, der er konsekvensen af et bevidst valg af personlig identitet, som er stolt, offensiv og politisk artikuleret, men som i politisk, teologisk og dannelsesmæssig henseende savner dybde, fordi den i al væsentlig er skabt som en modidentitet i forhold til en abstrakt eller selvopfundet fjende.

Problemerne starter allerede med de to substantiver, der er indeholdt i termen. "Konspiration" er et entydigt negativt begreb - endda omfattet af strafferetslige aspekter, men samtidig et arkaisk begreb, der stort set kun bruges i forbindelse med brugen af "konspirationsteori". Og "teori" er systematisk misvisende, fordi en konspirationsteori netop ikke er en teori, dvs. et abstrakt udsagn om verden baseret på antagelser eller hypoteser, der kan afkræftes eller bekræftes, men snarere end ikke-teori. Den objektivitet, værdifrihed eller forankring i rationel viden, som "teori" simulerer, er således en fiktion.

Eller måske rettere: Den tilsyneladende objektivitet, hvormed konspirationen afdekkes, og der bag den empiriske overflade lokaliseres en kvalitativ dybere sandhed, end dem der ikke har gennemskuet konspirationen er henvist til, er en fiktion. Det gælder både med hensyn til traditionelle krav om verifikation, i forhold til afvisningen af, at ingenting sker tilfældigt, men derimod altid afspejler en dybere plan, ambition eller strategi, og i forhold til den forsimplerede, banaliserede eller "underkomplekse" forståelse af virkeligheden, der karakteriserer konspirationsteoretisk tænkning.

Påstanden er således ikke blot, at intet er tilfældigt. Udgangspunktet er i lige så høj en benægtelse af kompleksitet eller sammensathed. Dybest set - dvs. på det niveau, som konspirationen udspiller sig på, og som alene de indviede i konspirationen og dem, der er i stand til at afsløre den har adgang til - er virkeligheden altid simpel, "underkompleks" og sammenhængende, nemlig styret eller planlagt af de magtfulde kræfter og aktører, der her driver deres dæmoniske spil.

Det gør de principielt alle steder. I forhold til det underjordiske eller skjulte niveau, som disse kræfter udspiller sig på, har nogen sådan som geografi eller territorialitet ingen betydning. Det er kun overflade i forhold til det dybdniveau, som konspirationens skjulte kræfter agerer på. I sidste instans er konspirationen eller den dæmoni, konspirationen udgår fra, således global eller knyttet til en forestilling om en allestedsnærværende magt eller magtambition.

Som følge heraf findes små eller lokale fjender ikke eller har alene status som marionetter i magtens spil eller som empiriske aktører, hvorigennem den konspiratoriske plan føres ud i livet eller transformeres fra det skjulte dybdniveau, som konspirationen udgår fra, til den empiriske virkelighed.

Med dette udgangspunkt kan man sagtens tillægge al-Qaida en central rolle som empirisk aktør, samtidig med at den reelle eller dybere forklaring, årsag eller skyld placeres andetsteds - f.eks. underbygget af stereotypiserende forestillinger om, at arabere eller muslimer ikke på egen hånd er i stand til at organisere eller gennemføre en så kompleks eller organisatorisk kompliceret opera-

tion som terroranslagene d. 11. september. Operationens omhyggeligt skjulte, men nødvendige eller forudsatte mastermind må således søges andetsteds, nemlig hos aktører, der både har magt, kapacitet og interesse i at planlægge aktionen, gennemføre den og holde sin identitet og dæmoniske ambitioner skjult for alle andre end dem, der er i stand til at gennemskue konspirationen.

Det er med denne mellemregning - evt. suppleret med det overfladisk uforklarlige, men ifølge konspirationsteorien afslørende forhold, at ingen eller stort set ingen jøder omkom i forbindelse med 11. september - at ansvaret, skylden eller positionen som mastermind placeres hos "the usual suspects", nemlig hos CIA; Mossad, Israel, USA eller et konspiratorisk broderskab af aktører, der pr. definition driver deres dæmoniske spil i det skjulte. Det gælder både i form af lyssky aktioner, i form af ambitioner om global magt eller et decideret verdensherredømme og i form af en verdensomspændende kontrol med medier, opinionsdannelse, sandhedsproduktion osv.

Set i dette perspektiv kan ham eller hende, der er i stand til at gennemskue eller afsløre konspiration gøre krav på en moralsk og erkendelsesmæssig privilegeret indsigt på to niveauer. Dels kan man hævde at have gennemskuet en omhyggeligt skjult og i sit væsen dæmonisk eller ond sandhed, nemlig sandheden om en allestedsnærværende og både politisk og organisatorisk noget nær omnipotent magt. Dels kan man hævde en moralsk og erkendelsesmæssig autoritet, der i egen selvforståelse er uberørt eller vaccineret imod de løgne eller manipulationer, hvormed konspirationen skjules.

Indsigten i konspirationens dybe sandhed går således hånd i hånd med en selvforståelse eller påstand om at sidde inde med en viden af en kvalitativ anden orden eller gyldighed end de overfladiske eller manipulerede sandheder, som majoritetssamfundet er henvist til. Hvor massen, majoritetssamfundet eller den brede befolkning er bevidstløse eller uvidende ofre for de autoritative, men manipulerede sandheder, der cirkulerer i medierne, i den videnskabelige diskurs og som offentlig konsensus, indebærer indsigten i konspirationens dybe, men med alle til rådighed stående midler camouflerede sandhed, en forestilling om at repræsentere en moralsk og erkendelsesmæssig overlegen position, der ikke er til fals for eller påvirkelig af de løgne, hvormed konspirationen skjules, men som på heroisk vis derimod har sat sig ud over de autoriserede eller via medierne kolporterede løgne, som den brede offentlighed uheroisk klamrer sig til

I sidste instans bygger konspirationsteoretisk funderet tænkning således på en dikotomi, der både har en erkendelsesmæssig og en moralsk dimension: På den ene side har vi aktører eller kræfter, der i forskellige grader af dæmoni er en del af konspirationen. På den anden siden finder vi kræfter eller aktører, der

har gennemskuet konspirationen, og som derfor . Mellempositioner, tvivl eller ambivalens findes derimod ikke.

Konspirationisme som mainstreamtænkning

I sit upublicerede speciale *Konspirationsteorier i Mellemøsten* diskuterer Waleed al-Safi omfanget af, årsagerne til og betydningen af konspirationsteorier i en mellemøstlig kontekst - f.eks. i medierne, i den politiske diskurs, i uddannelsessystemet, i den religiøse diskurs osv. Den bærende konklusion er, at der via medierne, de religiøse institutioner, uddannelsessystemet og den politiske diskurs både foregår en omfattende formidling af verdensbilledlige forståelser baseret på konspirationsteoretiske præmisser og en indlæring i eller socialisering til konspirationsteoretisk tænkning.

F.eks. godtgør Waleed al-Safi, hvordan der i dele af det ægyptiske uddannelsessystem foregår en massiv ideologisk og kognitiv påvirkning. Her – dvs. i Ægypten - er konspirationsteoretisk tænkning snarere et mainstreamfænomen end et niche- eller subkulturelt fænomen, hvilket f.eks. indebærer, at de individuelle gevinster ved at forklare begivenhederne d. 11. september med henvisning til en amerikansk-zionistisk konspiration er begrænsede, for så vidt langt hovedparten af befolkningen deler dette synspunkt. Det er et mainstreamsynspunkt i en ægyptisk sammenhæng. Ifølge en statistisk undersøgelse gennemført af World Public Opinion i 2008 mener ca. 55 % af ægypterne således, at de reelle bagmænd bag 11. september var USA og Israel, hvorimod kun 16 % anfører al-Qaida som ansvarlig.

I en dansk og europæisk kontekst forholder det sig anderledes. Her er den konspirationsteoretiske benægtelse af al-Qaidas rolle og påstanden om, at de reelle bagmænd var USA og Israel entydigt et minoritets- eller nichefænomen. Ifølge World Public Opinion placerer ca. 56 % af europæerne - hvilket i World Public Opinions undersøgelser vil sige tyskere, franskmænd, briter, russere, italienere og ukrainere - således skylden for 11. september på al-Qaida, hvorimod 13 % forfægter det konspirationsteoretisk funderede synspunkt, at de reelle bagmænd var USA og Israel.

Konspirationsteori i klasseværelserne

Der er ingen grund til at reducere spørgsmålet om konspirationsteoretisk tænkning til synspunkter på 11. september og det iøjnefaldende fravær af en global konsensus, som World Public Opinions komparativt anlagte studie godtgør.

Pointen er snarere, at vi f.eks. i det danske uddannelsessystem - herunder på universiteterne - finder nicher, subkulturer eller minoritetsmiljøer, der i større eller mindre grad er karakteriseret af tankeformer, selvforståelsesformer og

måder at håndtere viden på, der er funderet i eller beslægtet med konspirationsteoretisk tænkning.

F.eks. kan man møde det synspunkt, at der bag uddelingen af Nobelpriser ligger en kristen eller vestlig konspiration mod muslimer eller en diskriminering af muslimer, der kun kan forklares med henvisning til en sådan kristen, vestlig eller neokolonialistisk konspiration. Parallelt hermed kan man møde det synspunkt, at der bag de forskellige internationale ranking-systemer for universiteter ligger en sammenlignelig konspiration eller diskriminering, fordi de har "glemt" universiteterne i den arabiske eller muslimske verden eller tildelt dem en placering, der enten afspejler en vestlig eller kristen vestlig konspiration eller en diskriminering af den arabiske eller muslimske verden forklædt bag principper, der fremstilles som objektive, men som dybest set afspejler eller er et regulært bevis for en konspiration mod den arabiske eller muslimske verden.

Her refererer konspirationen ikke nødvendigvis til en skjult politisk eller religiøs magtambition. Det samme gælder den kritik, man med samme afsæt f.eks. retter mod organisationer som Middle East Watch og Freedom House. Udgangspunktet er imidlertid en forståelse, der forudsætter, at der bag disse organisationer og den magt eller fornuft, de repræsenterer, findes en dagsorden eller interesse, der gør krav på at være neutral eller objektiv, men som dybest set afspejler en omhyggeligt skjult værdi- eller identitetsmæssig frontstilling over for den arabiske eller muslimske verden. Den neutralitet, objektivitet eller henvisning til universelle standarder, disse organisationer gør krav på, er først og sidst et skalkeskjul for en bagvedliggende dæmoni eller et forsøg på at skjule eller camouflere et den vestlige kultur indlejret had eller disrespekt over for den arabiske eller muslimske verden.

Set i dette perspektiv er der ingen grund til at tage disse organisationer og de vidt forskellige dagsordener og formål, de repræsenterer, alvorlig eller evt. til efterretning. En sådan tilgang er på forhånd udelukket. Derimod påkalder de sig interesse som manifestation af og bevis for en principielt allestedsnærværende konspiration vendt imod den arabiske eller muslimske verden. Eller rettere: Det er afsløringen af denne sammenhæng og dermed muligheden for at få adgang til de moralske og erkendelsesmæssige kvaliteter, som afsløringen af konspirationen giver adgang til, der er det bærende omdrejningspunkt.

Olie og konspiration

Afsløringen af at der bag aktører som f.eks. Freedom House, Middle East Watch og Nobelkomiteen findes en skjult plan, hensigt eller ambition, der i forskellige grader af dæmoni er vendt imod den arabiske eller muslimske verden, kan sagtens underbygges med udsagn eller påstande, der har en mere objektiv karakter.

ter. Det gælder f.eks. det synspunkt, at USA's interesser i Mellemøsten eller den arabiske eller muslimske verden først og sidst handler om olie.

Synspunktet er i ingen henseender kontroversielt. For Eller rettere: Det er hverken kontroversielt eller udtryk for en dyb indsigt, at Mellemøstens geostrategiske betydning bl.a. skyldes de store forekomster af olie og andre fossile brændstoffer, eller at statslig interessevaretagelse - herunder den amerikanske interessevaretagelse i Mellemøsten - både indebærer en ressourcepolitisk og en sikkerhedspolitisk dimension.

At hævde en sammenhæng mellem olie og USA's interesser i Mellemøsten er således ikke konspirationsteoretisk i sig selv. Det konspirationsteoretiske element knytter sig derimod til forståelsen af denne sammenhæng, hvilket både vil sige graden af kompleksitetsreduktion, graden af determinisme og graden af dæmonisering. Ofte identificeres sammenhængen mellem olie og amerikanske eller vestlige interesser således med en i sit væsen illegitim eller dæmonisk fornuft, der determinerer alle former for vestlig eller amerikansk politik over for den arabiske eller muslimske verden.

Det er på dette niveau, at reduktionen af amerikanske eller vestlige interesser til et spørgsmål, der i sidste instans altid handler om olie, antager karakter af konspirationsteori. Det gælder ligegyldigt om synspunktet fremføres med afsløringens entusiasme eller som et trivielt sagsforhold. Dels er tænkningen karakteriseret ved en nærmest anmassende "underkompleksitet". Det gælder både med hensyn til aktører, virkelighedsforståelse, fordelingen af roller og med hensyn til den monokausalitet, der er på spil. Dels er den baseret på en forestilling om en bagvedliggende dæmoni. Teoriens monokausalitet identificeres således med en i sit væsen illegitim fornuft, plan eller styringsrationalitet, der både kan forvaltes i form af økonomiske, politiske og militære aftaler og krig, men som i sidste instans altid bærer dæmoniens signatur.

Set i dette perspektiv refererer de politiske og juridiske aftaler knyttet til produktionen, forarbejdelsen og distributionen af olie således til en virkelighed, der ikke er nogen grund til at kere sig om. Denne virkelighed og de arabiske oliestaters forvaltning af olierigdomme er konspirationsteoretisk uinteressant. Den har først og fremmest karakter af overflade, omsvøb eller spil for galleriet.

Den ægte, sande eller utilslørede virkelighed, nemlig sandheden om at USA's eller Vestens interesse i den arabiske eller muslimske verden dybest set handler om olie, afslører sig derimod i krigen og den rå, brutale og utilslørede magt anvendelse, der her kommer til udtryk. - f. eks. i form af det amerikanske og vestlige engagement i Irak, der ikke blot begrundes med henvisning til en amerikansk eller vestlig interesse i at opnå kontrol med de irakiske oliefelter, men ofte udlægges som bevis for konspirationsteoriens påstand om en amerikansk

eller vestlig interesse i at kontrollere, nedgøre eller svække araberne eller muslimerne.

Set i dette perspektiv er krigen i Irak, Nobelkomiteen favorisering af jøder og kristne, den diskriminerende ranking af universiteter i den arabiske eller muslimske verden og den kritik, anklage eller mistænkeliggørelse af arabiske eller muslimske stater, som organisationer som Middle East Watch og Freedom House formulerer, hverken tilfældige eller uskyldige. Tværtimod er de - muligvis også placeringen af skyld og ansvar hos al-Qaida for anslagene mod World Trade Center og Washington 11. september 2001 - udtryk for eller beviser på en allestedsnærværende konspiration vendt imod den arabiske eller muslimske verden.

Konspirationstænkning og islam

Der er ingen grund til at skjule, at der i det danske uddannelsessystem - f.eks. blandt unge muslimer i gymnasiet og på universitetet - cirkulerer synspunkter eller tænkeformer, der er dybt forankret i eller mere overfladisk påvirket af konspirationsteoretisk tænkning. Det gælder både som verdensbilledlig forståelse af forholdet mellem Vesten og den arabiske eller muslimske verden og som tænkeform eller tillært intellektuelt beredskab.

Begge disse aspekter har identitetsmæssige konsekvenser. Dels tilbagekaster den verdensbilledlige forståelse en selvforståelse, der refererer hertil, eller som er modelleret over denne verdensbilledlige forståelse af forholdet mellem vesten og den arabiske eller muslimske verden som en åben eller omhyggeligt skjult vestlig konspiration. Dels har vi at gøre med et intellektuelt eller kognitivt beredskab, der er tillært eller internaliseret i en sådan grad, at det er en del af personligheden.

Den konspirationsteoretiske tænkning er med andre ord ikke blot et spørgsmål om meninger, der kan skiftes ud med andre meninger, eller viden, der kan annulleres som følge af ny indsigter, men i lige så høj grad et indre eller identitetsmæssigt anliggende. Den indebærer eller tilbagekaster således både en forestilling om som muslim at være offer for en åben eller camoufleret vestlig konspiration, en ambition om eller forpligtelsen på skulle afsløre denne konspiration og en ambition eller forpligtelse på at skulle beskytte eller forsvare islam mod konspirationen og de lag på lag af løgne og manipulation, hvormed konspirationen skjules..

På trods af denne sammenhæng mellem konspirationsteoriens verdensbilledlige forståelse og selvforståelsen som muslim er der ingen grund til at forklare den konspirationsteoretiske tænkning med henvisning til en i islam indlejret disponering for konspirationsteoretiske tænkefejl. Eller måske rettere: Der er ingen grund til at forklare den konspirationsteoretiske tænkning med hen-

visning til en i islam indlejret teologisk eller mentalitetsmæssig modstand mod rationel tænkning. Det gælder både i en mellemøstlig kontekst og i særdeleshed som forklaring på, at der blandt unge danske muslimer i gymnasiet og på universitetet cirkulerer synspunkter eller tænkeformer, der er dybt forankret i eller mere overfladisk påvirket af konspirationsteoretisk tænkning..

Konspirationisme og sakral viden

Forklaringen er mere kompleks. Eller rettere: Forklaringen på, at der i varierende grader af frontstilling over for Vesten blandt unge velintegrerede muslimer cirkulerer synspunkter eller tankeformer, der er præget eller påvirket af konspirationsteoretisk tænkning, lader sig ikke reducere til deres muslimskhed, men snarere til forhold og omstændigheder, der med større eller mindre grad af gyldighed bestemmer denne muslimskhed.

For det første er den konspirationsteoretiske tænkning i større eller mindre grad baseret på viden og forståelsesformer erhvervet via f.eks. arabiske eller muslimske hjemmesider, satellitkanaler, religiøs litteratur eller populærvidenskabelige skrifter af forskellig karakter. Udgangspunktet er således en fond af viden og forståelsesformer, som kun i begrænset omfang er underlagt krav om objektivitet, og som snarere end en kritisk eller diskursiv tilegnelse er styret af en politisk eller religiøs dagsorden.

Det interessante i forhold hertil er ikke blot forbruget eller indoptagelsen af viden eller forståelsesformer fra dette videnskredsløb. Pointen er i lige så høj grad den autoritet eller gyldighed, denne viden tillægges. Konspirationstænkningens radikale skepsis eller ambition om at afsløre konspiration i vestens omgang med den arabiske eller muslimske verden annulleres til fordel for en ukritisk eller næsten sakral omgang med denne arabiske eller muslimske viden. Eller med andre ord: Hvor den autoriserede vestlige viden tematiseres som potentiel løgn, som manipulation eller som manifestation af vestens konspiration mod den arabiske eller muslimske verden, tillægges den arabiske eller muslimske viden en autoritet eller gyldighed, der så at sige vaccinerer den imod kritik og indsigelser. Den er urørlig eller unddrager sig kritik.

Konspirationsteori og andre teorier

For det andet: Selvom den konspirationsteoretiske tænkning i vid udstrækning refererer til et vidensfelt, der ligger uden for det videns- eller tekstkorpus, som f.eks. gymnasieskolen er forpligtet på, understøttes den konspirationsteoretiske tænkning af teoretiske positioner, ideologiske positioner og pædagogiske strategier inden for det danske uddannelsessystem. Det gælder både i form af pædagogisk laissez-faire og dermed mangel på faglig og metodisk modstand, i form af et svagt eller ikke-eksisterende pædagogisk modspil til konspiration-

steoriens verdensbilledlige forståelse og den selvforståelse, den kaster tilbage, og i form af teoretiske og ideologiske positioner, der implicit eller ufrivilligt understøtter den konspirationsteoretiske tænkning.

Det er således ikke vanskeligt at se en sammenhæng mellem den konspirationsteoretiske tænkningens forståelse af forholdet mellem vesten og den arabiske eller muslimske verden som en åben eller omhyggeligt skjult vestlig konspiration eller plan om politisk, økonomisk og kulturel kontrol eller dominans og f.eks. marxistisk inspirerede basis-overbygningsfigurer, afhængigheds-, kolonisations- eller "kulturimperialisme"-teorier, der refererer hertil, eller globaliseringsdiskurser, hvor globalisering identificeres med en tvangs-, undertrykkelses- eller ensliggørelseslogik, der udgår fra vesten.

Den samme sammenhæng gælder forståelsesformer af forholdet mellem vesten og den arabiske eller muslimske verden, der står i gæld til Edward Said og den orientalismekritiske tradition, der udgår fra Saida Foucault-inspirerede forståelse af relationen mellem Occidenten og Orienten som et tidløst kontinuum af litterære, teoretiske, filosofiske og politiske artikulationer af vestlige ambitioner om kontrol med og magt over den orientaliserede anden.

Said er ikke konspirationsteoretiker. Alene kompleksiteten i hans tænkning vaccinerer ham imod denne kritik. Læst som forståelsesramme for udviklingen i de moderne mellemøstlige samfund eller som erstatning for faktisk sociologisk eller politologisk viden om de mellemøstlige samfund repræsenterer Said imidlertid en tænkning, der i sit bærende fundament indebærer en åbenbar risiko for konspirationsteoretisk tænkning. Skåret ind til benet har vi således at gøre med en tænkning, der bygger på en simpel modsætning mellem et overgribende subjekt - "Vesten" - der udøver magt og kontrol over et uskyldigt, passivt, afmægtigt og tavst objekt. .

Konspirationsteori som modidentitet

På samme måde understøttes den konspirationsteoretiske tænkning og forestilling om som muslim at være offer eller objekt for en åben eller camoufleret vestlig konspiration, ambitionen om at afsløre denne konspiration og forpligtelsen på at beskytte eller forsvare islam mod konspirationen og de lag på lag af løgne og manipulation, hvormed den skjules, af et omfattende repertoire af kritik, anklager eller forståelsesformer af de arabiske eller muslimske minoritetssamfund i Danmark og Vesten, der er skabt eller modelleret over den samme grundstruktur.

Det gælder f. eks. begreber som strukturel racisme, islamofobi, assimilation eller strukturel vold. Disse begreber har alle eller simulerer i hvert fald en vis sociologisk eller psykologisk gyldighed og lader sig ikke reducere til konspirationsteori.

Ikke desto mindre repræsenterer de en forståelse af relationen mellem de arabiske eller muslimske minoritetssamfund og det omgivende samfund, der er beslægtet med konspirationstænkningens påstand eller anklage om konspiration, og det kamp- eller afsløringsberedskab, der knytter sig hertil. Det gælder både den anklage, kritik, mistænkeliggørelse eller lokalisering af psykiske defekter i majoritetssamfundet – jv. "islamofobi" - der er indeholdt i disse begreber, forståelsen af de muslimske minoritetssamfund som blot og bar offer for majoritetssamfundets arsenal af magt-, kontrol-, disciplinerings-, udgrænsnings- eller assimilationsstrategier og med hensyn til det strukturelle niveau, som udøvelsen af magt refererer til. Konspirationsteoriens påstand om en skjult vestlig konspiration vendt imod den muslimske verden modsvares således af en forståelse af magt, racisme og strukturel vold, der ikke har noget egentlig subjekt, men som derimod virker eller driver deres dæmoniske spil via før- eller overindividuelle samfundsmæssige strukturer.

Litteratur:

Dansk Sociologi: 30 år med Orientalism, nr. 3, 2009.

Todd Gitlin: *The Twilight of common dreams. Why America is wracked by culture wars*, New York 1995.

Waleed al-Safi: *Konspirationsteorier i Mellemøsten. Omfang, årsager og betydning*. Specialafhandling ved Center for Mellemøst-studier, 2010.

World Public Opinion: *Muslim Public Opinion on US Policy, Attack on Civilians and al-Qaeda*, 2007.

World Public Opinion: *No Consensus On Who Was Behind 9/11*, 2008.